

En gammel chirurgius på Samsø

Ved **Bent Rasmussen**

I Onsbjerg kirke på Samsø findes en række mere eller mindre skønne epitaphier af øens i sin tid berømte personer. Blandt disse findes et smukt epitaphium over privilegeret chirurgius Zakarias Danielsen Hoph, som er begravet her i 1729. Han var født på Langeland 1637, så han blev 92 år gammel. I sin ungdom havde han været „i lære“ hos en chirurgius på Langeland.

Så dukker han i sit 36. år op på Samsø som privilegeret chirurgius. Da der i hin tid var en betydelig forskel på en læge og en kirurg, må det til forklaring anføres, at videnskabeligt uddannede læger dengang var såre sjældne. Af den grund brugte man de såkaldte kirurger, der nærmest var uddannede på en håndværksmæssig måde. Det var de mange krige, der skabte disse sår-læger.

Når Zakarias Hoph beskrives som en kunsterfaren mand, da er det et bevis på, at han har været dygtig til brud- og sårbehandling. Et andet bevis fører museumsinspektør Hugo Mathiesen i sin bog „Fredericia 1650—1760“, hvor det siges, at Zakarias Hoph efter forud præsteret attest fra barts-kærlavet i København i august 1677 opnåede stillingen som stadschirurg i Frederica, fordi han på Samsø var anerkendt for sine „berømmelige og lykkelige kure på derboende patienters farlige og besværlige svagheder og brækker“.

Hugo Mathiesens oplysninger stammer fra magistratsprotokollen i Fredericia. Det kan dog ikke ses, at han har modtaget stillingen, ja, det må anses for meget tvivlsomt, idet øen netop nævnte år har fået et nyt herskab, som han hurtigt var kommet i yndest hos. Nej, han har sikkert fundet det klogest at blive

på Samsø, hvor han var eneste kirurg med herskabets privilegium.

Den berømte læge, Otto Sperling, hvis levnedsløb i 1885 er udgivet af S. Birket Smith, skildrer lægens vanskelige kår. Sperling var kongelig livlæge og videnskabelig uddannet ved tyske og hollandske universiteter. Sperling skriver, hvorledes omvandrende kvaksalvere rejste deres telte på markedspladsen og indfangede deres ofre ved behændige taskenspillerkunster, og det menige folk søgte i stor stil disse kurmagere. Den omstændighed, at Zakarias Hoph nød den store anseelse på Samsø har vel også bidraget til, at hans begravelse fandt sted inden for kirkens mure. At Zakarias Hoph var meget anset bekræftes også af hans eftermand, Nicolaj Bendtsen, der klager til herskabet over, at „omrejsende okulister, stærstikkere og bruchsnider kommer til øen“ — og fornærmer ham i hans næring, hvad ikke skal være sket tilforn i Zakarias Hophs tid. Herskabet pålægger derfor øens folk at holde sig til den af dette ansatte cirurgius, der har sine papirer i orden.

Epitaphiets ordlyd:

„Herunder hviler agtbare og konsterfarne, nu salige Mand Zakarias Danielsen Hoph, forhen privilegerete Chirurgius her paa Samsø, født paa Langeland 1637, boede og døde i Onsbjerg 1729 i sin Alders 92. Aar. Han levet i Ægteskab først med Anna Rasmusdaatter i 30 Aar, velsignet med en Søn og en Daatter, dernæst uden Livsfrugt med Dorthe Olufs Daatter i 26 Aar, som med den afdødes Daatter Søn Zakarias Lund har til Guds Ære og Kierchens Prydelse bekostet dette Epitaphium, som og her er sat over hans salig Hustru Sophia Amalie Schedorf, født i Vendsyssel i Ydland og døde i Onsbjerg i sit Alders 22. Aar.“

På epitaphiet er afbildet tre figurer, forestillende tro, håb og kærlighed og på foden står anført følgende vers:

„Troen, Haabet, Kierlighed, her tegnet er de Dyder,
og al den største Herlighed, en Christens Lefned pryder;
saa smugt det her paa Taflen staar opregnet til et Minde
vil alle de, som her fremgaar, det rettelig besinde.“